

Cursul Bazele Culturii Informaționale la Universitatea de Stat "Alecu Russo"

Elena HARCONIȚA, director BŞ a USB "Alecu Russo"
Elena STRATAN, şef serviciu Studii şi Cercetări. Asistenţă de Specialitate

Bibliotecile şi serviciile informaţionale trebuie să fie capabile să promoveze cultura informaţională şi să ofere susţinere şi instruire pentru o utilizare mai eficientă a resurselor informaţionale, inclusiv a tehnologiilor de informare şi comunicare

(Manifestul de la Alexandria privind Bibliotecile şi Societatea Informaţională în curs de dezvoltare, adoptat în or. Alexandria, Egipt, Biblioteca Alexandrină, la 11 noiembrie 2005)

Principiile de bază ale Strategiei Naţionale de edificare a societăţii informaţionale în R. Moldova (principii ce se vor respecta) evidenţiază primatul culturii informaţionale: *cunoştinţele şi abilităţile din domeniul tehnologiilor informaţionale şi de comunicaţii trebuie să devină accesibile, familiare tuturor membrilor societăţii, asigurându-se astfel susţinerea cetăţenilor şi valorificarea oportunităţilor oferite de societatea informaţională.*

Cultura informaţiei, un produs al Societăţii informaţionale, este un instrument adecvat pentru educaţia continuă şi are o importanţă strategică în curriculum-ul din învăţământul superior. Necesitatea formării culturii informaţionale este determinată de:

- * diversificarea tehnologiilor informaţionale;
- * rapiditatea modificării instrumentelor de căutare;
- * pluritatea căilor de acces.

Bibliotecile universitare joacă un rol fundamental în formarea culturii informaţionale a uti-

lizatorilor săi. Ele trebuie să asigure cititorilor:

- cunoaşterea ofertei bibliotecii universitare;
- cunoaşterea instrumentelor de informare;
- formarea deprinderilor de accesare a informaţiilor.

De politicile actuale ale informării aplicate de Bibliotecă depinde valoarea acestuia, gradul de integrare în procesul de educaţie şi cercetare ştiinţifică. Astăzi, practic totul în BŞU: programele, echipamentele, pregătirea profesională a cadrelor şi chiar concepţia organizării interioare a spaţiilor poartă însemnele modernizărilor. Odată cu integrarea colecţiilor locale în sistemul informaţional global, devine tot mai evidentă necesitatea ca toţi beneficiarii să posede abilităţi de găsire şi utilizare a informaţiei.

Posedarea unei culturi informaţionale devine condiţia esenţială a competenţei şi succesului viitorului

specialist, indiferent de domeniul în care s-a specializat. Astfel, concomitent cu pregătirea profesională, studentul trebuie să acumuleze experiență în informarea științifică. O dovadă a importanței cursului de cultură informațională pentru studenți este și exemplul țărilor europene, care încă din anii '60 ai secolului XX (Germania în 1960; Polonia în 1963; Ungaria în 1966, Rusia în 1966), au început promovarea acestor ore în sistemul învățământului superior. În cazul Bibliotecii noastre, cursul de cultură informațională în forma lui inițială începe să fie predat din 1966. Din acel moment formarea culturii informaționale a cititorilor rămâne a fi un obiectiv de importanță al BȘU, fiind elaborat un Program de formare, care include următoarele compartimente:

- predarea modului *Bazele Culturii informaționale*;
- programul de orientare *Noul Beneficiar* (întâlniri cu studenții anului I în prima zi de studii; consultații, excursii ghidate; program de orientare promo în spațiile Bibliotecii);
- consultații / asistență zilnică în gestionarea informației;
- materiale promoționale editate în colecția *Cultura informațională*;
- editarea lucrărilor științifice în colecțiile *Bibliographia Universitas*, *Personalități universitare bălțene*, *Universitari bălțeni*, *Scritori universitari bălțeni*, *Promotori ai culturii* etc.

La 8 noiembrie 2002, prin Hotărârea nr.1/9 din 8.11.2002, Colegiul Ministerului Educației a aprobat Programa cursului *Bazele culturii informaționale* și a recomandat introducerea acestuia în procesul educațional al instituțiilor de învățământ superior din R. Moldova (Buletin informativ / Ministerul Educației al R. Moldova. - nr. 3.- P. 115 - 120). Biblioteca noastră a întreprins măsuri concrete în vederea realizării cursului dat. La ședința Senatului din 14.05.2003 a fost aprobată promovarea cursului respectiv în volum de 30 de ore (16 ore – în semestrul I, 14 ore – anul II – IV) în cadrul cursului de *Informatică aplicată* (62 ore) (Buletinul Rectoratului, 2003, nr. 1, iunie - august,

p. 4).

Elocvent în acest context este extrasul din ordinul rectorului nr. 05-659 din 18.12.2003: „A determina drept obiective de baza ale pregătirii informatice a studenților de la specialitățile neinformatică formarea unei *culturii informaționale* (componentă a culturii generale) și a competențelor de *aplicare a calculatorului în activitatea profesională*. A introduce în planurile de învățământ la toate specialitățile neinformatică un curs de informatică aplicată în volum nu mai mic de 62 ore, compus din 2 compartimente:

- (a) „Informatică specială“;
- (b) „*Bazele culturii informaționale*“, în semestrul I - 16 ore, paralel cu disciplina „*Introducere în specialitate*“, în semestrul par al penultimului an de studii - 14 ore. Cursul va fi promovat sub formă de lecții combinate, cu o grupă academică”.

Începînd cu anul de studii 2007 / 2008, în urma restructurării învățământului din perspectiva aderării la Procesul de la Bologna, cursul *Bazele culturii informaționale* a fost modificat conform noului curriculum și constituie modulul I - *Bazele culturii informaționale*, inclus în planul de studii ca parte componentă a cursului *Tehnologii Informaționale și Comunicaționale TIC* (8 module, 60 ore), curs promovat de membrii Catedrei Electronice și Informatică, în conformitate cu Hotărârea nr. 1/9 din 8.11.2002 a Colegiului Ministerului Educației din R. Moldova și conform deciziei Senatului și Ordinului rectorului.

Disciplina *Cultura informațională* are ca finalitate pregătirea viitorilor specialiști în vederea utilizării eficiente a informației, oferă suport teoretic și practic pentru mai buna lor orientare în sistemele informaționale locale / naționale / globale, în fluxul informațional modern, în modul de aplicare a tehnicilor muncii intelectuale. Obiectivele generale ale disciplinei sînt: la nivel de *cunoaștere*, studenții vor fi capabili să cunoască mijloacele eficiente de orientare în fluxul informațional; la nivel de *aplicare*, studenții vor fi capabili să selecteze, utilizeze și evalueze sursele de informare și documentare; la nivel de *integrare*, studenții vor fi

capabili să aplice cunoștințele acumulate la alte cursuri în realizarea unei cercetări / lucrări științifice.

Obiectivele de referință și conținuturi:

a) Cognitive (gnoseologice):

- să cunoască noțiuni de cultură a informației;
- să cunoască particularitățile distincte ale studiului științific, tipurile de liste bibliografice, modalitățile de citare;
- să aibă cunoștințe despre instrumentele de informare oferite de biblioteci, despre genurile de documente;
- să cunoască regulile de elaborare a referințelor bibliografice pentru lucrările științifice și didactice (teze de an, licență, master etc.)

b) Formative (praxiologice):

- să formuleze corect cerințele informaționale;
- să efectueze cercetări bibliografice în cataloagele Bibliotecii (selectare după titlu, autor, subiect, cuvânt-cheie etc.);
- să utilizeze eficient Internetul, bazele de date oferite de BȘU;
- să opereze cu categorii concrete de documente (cărți, seriale, CD, DVD)
- să poată obține informația din documentele primare, din resursele informaționale tradiționale și electronice;
- să elaboreze referate, abstracte a documentelor;
- să efectueze descrierea bibliografică a cărților, a articolelor din diverse tipuri de documente (carte, revistă, ziar, act oficial, CD, resursă Internet etc.);
- să elaboreze referințe la studiile individuale pentru teze de an, licență, master.

c) Atitudinale:

- să împărtășească ideea necesității informării în formarea profesională;
- să accepte principiul instruirii pe parcursul întregii vieți;
- să aprecieze rolul disciplinei în contextul Societății Cunoașterii;

- să aprecieze rolul Bibliotecii Științifice în formarea culturii informaționale.

Administrarea disciplinei

Structura disciplinei este următoarea: numărul total de ore: 24; anul I, semestrul I; seminare - 12, ore de lucru independent - 12; credite - 1, evaluare - lucrări practice, teste; destinația - studenții anului I (toate facultățile USB).

Tema 1. Cultura informațională și componentele ei de bază. Cultura informațională a beneficiarului: concepte, conținut. Informația în societatea deschisă: forme de existență și acces. Libertatea intelectuală și accesul la informație. Știința informării și bibliologia. Biblioteci și organe de informare și documentare din R. Moldova.

Legislația R. Moldova în informare, biblioteconomie, documentare. Instituții informaționale de peste hotare. – 2 ore

Tema 2. Pagini WEB ale instituțiilor informaționale. Internet în biblioteci. Pagina WEB a Bibliotecii Științifice a US *Alecu Russo*. – 2 ore.

Tema 3. Instrumente de informare privind resursele informaționale și

documentare. Cataloagele tradiționale: catalogul alfabetic, catalogul sistematic. CSA. Catalogul electronic (OPAC). Modalități și posibilități de utilizare. Baze de date oferite de BȘ US *Alecu Russo*. Surse bibliografice de informare curentă și retrospectivă. Enciclopedii. Dicționare. Bibliografii. – 4 ore.

Tema 4. Genuri de documente. Metode de identificare bibliografică a documentelor. Documente tradiționale și produse de informare modernă. Repere din istoria cărții naționale și universale. Descrierea bibliografică a documen-

telor. Descrierea analitică. Adnotări. Abstracte - 2 ore.

Tema 5. Prelucrarea informației documentare primare. Aspecte informativ - bibliografice ale studiului științific. Lecturi eficiente: tipuri și modalități. Cercetare științifică. Selectarea și evaluarea informației pentru studiul științific.

fic. Prezentarea referințelor și a citărilor din alte opere – 2 ore.

Evaluarea disciplinei:

Rezultatele evaluării sînt prezentate categoriei Electronică și Informatică, decanatelor Facultăților.

Organizarea lecțiilor:

Lecțiile se promovează în săli dotate cu calculatoare (sala de Referințe Bibliografice, Mediatecă, CD ONU). Cursul BCU se studiază la 8 facultăți (secția zi și cu frecvență redusă), Colegiul și Liceul Pedagogic *Ion Creangă*. Anual, la predarea cursului participă 10 - 15 bibliotecari, angajați la *Catedra Electronică și Informatică* în calitate de asistenți universitari. Fiecare bibliotecar își elaborează tema, textul lecțiilor (portofoliul educațional al cursului, inclusiv sarcinile practice). Suportul educațional - didactic se actualizează anual.

Obiectivul disciplinei *Cultura Informațională* preconizat pentru anul de studii 2006 / 2007 a fost realizat în volum de 1 466 ore pentru studenții din anul 0 (compensator) - IV, inclusiv (56 ore) la Colegiul Pedagogic și Liceul *Ion Creangă*.

În cadrul lecțiilor, studenții au luat cunoștință de structura aparatului informativ al Bibliotecii: Catalogul Electronic (expus online), cataloagele electronice ale altor biblioteci, Internet (motoare de căutare), resurse internet pe domenii, facilitățile paginii Web a Bibliotecii <http://libruniv.usb.md/>, accesarea bazelor de date EBSCO, INASP, Jurist, Cuprins/sumar digitizat, baza de date digitizată de discuri de vinil în format MP3, Biblioteca Virtuală (Web OPAC), colecția de CD pe diverse domenii; descrierea bibliografică a documentelor; prezentarea referințelor pentru studiul științific etc. În predarea cursului dat au fost utilizate tehnologii noi, studenții fiind orientați să utilizeze varianta electronică (full-texte on-line) în Biblioteca Virtuală (Web Opac).

Centrul de Cultură informațională

Imediat după ce s-a început predarea disciplinei, la Universitate a apărut necesitatea coordonării / stabilirii unor contacte directe cu decanatele / grupele studențești, acestea fiind rațiunile constituirii Centrului de Cultură Informațională în structura serviciului Studii și Cercetări. Scopul principal al Centrului este: diversificarea formelor și metodelor de amplificare a formării culturii informaționale; mediatizarea fenomenului „instruire pe parcursul întregii vieți”, oferirea suportului necesar pentru implementarea acestuia. Atribuțiile Centrului:

- asigurarea realizării orelor la disciplina *Bazele culturii Informaționale* în volumul prevăzut;
- actualizarea Programei analitice a cursului; elaborarea Curriculumului disciplinei;
- asistență în elaborarea / actualizarea modulelor didactice (suporturi educaționale adecvate - mostre, scheme, tabele, slide-uri și în format electronic); redactarea / actualizarea temelor pentru expunerea în Biblioteca Virtuală, full-texte, platforma TinRead;
- prezentarea informațiilor solicitate (planul / îndeplinirea orelor de curs, evaluări) la catedră, secția Studii, contabilitate, precum în alte organe ierarhic superioare;
- proiectarea / elaborarea materialelor promoționale

nale în colecția *Cultura informațională*;

- elaborarea / analiza sondajelor privind calitatea promovării cursului la Universitate.

Tipuri de documente prezentate diverselor structuri, privitoare la organizarea/promovarea cursului:

- informații referitoare la repartizarea normei didactice la cursul *Bazele culturii informaționale*;
- informații referitoare la îndeplinirea normei didactice pentru I și a II jumătate a anului universitar la cursul *Bazele culturii informaționale*;
- programul de evaluare a studenților ;
- informații privind realizarea sarcinii didactice pe facultăți / grupe;
- informație despre plata orelor pentru contabilitate și secția Studii, catedra Electronică și Informatică.

În semestrul VII, în perioada 7.02.2007 - 31.05.2007, au fost realizate 558 ore (în 62 de grupe), conform sarcinii didactice planificate pentru studenții anului II-IV de la Facultățile Drept, Economie, PPAS, Filologie, ȘNA, LLS (14 ore / 7 lecții în fiecare grupă). La finele cursului a fost realizat un sondaj - expres *Cursul Bazele Culturii Informaționale în viziunea studentului* la care au participat 120 de respondenți de la diverse facultăți.

Analizând răspunsurile, am constatat următoarele: toți respondenții au menționat că acest curs a îndreptățit așteptările lor. La întrebarea *Care module le considerați cele mai importante?* Studenții au răspuns în felul următor: *Prezentarea referințelor la lucrările științifice (referate, teze de curs, teze de licență, teze de masterat)* – 86 %; *Sisteme informaționale: structuri, servicii, resurse* – 40 %; *Genuri de documente. Produse de informare modernă; Metode de identificare bibliografică a documentelor* - 30 %; *Pre-lucrarea informației documentare primare* – 10 %.

La întrebările: *Sînt suficiente orele acestor module sau ați dori mai multe? La care modul / domeniu?* 56 % din respondenți au spe-

cificat că sînt suficiente; au fost solicitate mai multe ore la modulele: *Prezentarea referințelor la lucrări științifice* - 16 %; *Sisteme informaționale: structuri, servicii, resurse* – 13 %; *Genuri de documente. Produse de informare modernă* – 13 %.

Altă întrebare a sondajului a fost: *Informația asimilată în cadrul cursului Vă ajuta în procesul de studii?* Dacă da, în ce mod? Iată răspunsurile studenților: *Facilitează căutarea informației necesare pentru studii, Îmi va ajuta la scrierea lucrărilor de curs, tezei de licență, Mă va ajuta la realizarea lucrărilor științifice, Voi putea folosi cunoștințele în practică, Îmi va înlesni pregătirea pentru examenele de licență.*

Ce sugestii, opinii aveți vizavi de promovarea acestui curs? La această întrebare studenții au făcut următoarele propuneri și specificații: *Majorarea orelor cursului, mai multe informații, mai mult lucru cu calculatorul, Să putem accesa mai mult Internetul, Să se aducă un număr mai mare de calculatoare în Mediatecă, Să se acorde mai multe ore la bazele de date informaționale, Cît mai multă practică, Acest curs mi-a dat răspunsuri la un șir de întrebări în care nu puteam să mă descurc, La fiecare oră să fie propuse unele teste pentru verificarea cunoștințelor asimilate, Să se pună accent mai mult pe prezentarea referințelor la lucrările științifice, E nevoie de mai multă informație la teza de curs, Cursul se promovează foarte bine.*

Evident, *Cultura informației* este o responsabilitate a tuturor bibliotecilor. Este necesară însă abordarea strategică a acesteia și, de asemenea, colaborarea între specialiștii din domeniile infodocumentare și experții din sistemul învățământului, tehnologiei și a altor discipline, pentru dezvoltarea unor programe care să favorizeze cultura informației.

Bibliografie consultată:

1. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Strategiei Naționale de edificare a societății informaționale – „Moldova Electronică” nr 255 din 9.03.2005. *In*: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 46-50, p. 41-88.
2. Bazele culturii informaționale : curs univ. Dir. E. Harconița ; coord. șt. : V. Cabac, V. Guțan ; col. red : E. Harconița, D. Caduc, E. Stratan, E. Scurtu, S. Ciobanu (cop./design). Bălți, 2007. 160 p. ISBN 978-9975-50-002-9.
3. Corghenci, Ludmila. Cultura informațională vs educația intelectuală: implicații și responsabilități ale bibliotecii din învățământ. *In*: Buletinul ABRM. 2006, nr 2(4), p. 18-20.
4. Harconița, Elena; Stratan, Elena. Cultura informațională în mediul universitar. *In*: Buletin biblioteconomic. 2006, nr 1, p.17-24.
5. Harconița, Elena. Instruirea utilizatorilor – funcție indispensabilă a bibliotecii universitare. *In*: Symposia Professorum. ULIM. Seria. Biblioteconomie. Informare. Documentare: Materialele sesiunii șt. din 26-27 apr. 2002. Ch., 2002, p. 57-60.
6. Porumbeanu, Octavia-Luciana. Utilizatorii în epoca contemporană. *In*: Magazin bibliologic, 2006, nr 1, p. 42-57; http://www.bnrm.md/publicatii/files/1/2006_1_07.pdf.
7. Stratan, Elena. Cursul Bazele Culturii Informaționale la Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți. *In*: Buletinul ABRM. 2006, nr. 2(4), p. 30-33.